

живуть за межами своєї Батьківщини, але й зберігати зв'язок з нею та робити внесок у розвиток української ідентичності.

Література:

1. Вайшенберг З. Новинна журналістика : навчальний посібник / за заг. ред. В. Ф. Іванова. Київ : Центр вільної преси, Академія Української Преси, 2011. 264 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
3. Французько-український словник. Українсько-французький словник / за заг. ред. В. Бусела. Київ : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2012. 1086 с.
4. Василенко М. К. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі : монографія / М. К. Василенко. Київ, 2006. 368 с.
5. Журналістика та медіа : довідник / З. Вайшенберг та ін. / перекл. з нім. П. Демешко та ін. ; за загал. ред. В. Ф. Іванова. Київ : Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2011. 529 с.
6. Голуб О. П. Медіакомпас : путівник професійного журналіста : практичний посібник. Київ : ТОВ «Софія-А», 2016. 184 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-450-7-4>

ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ОБРАЗУ ХЛОПЦЯ В УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСНЯХ

Купрікова Г. В.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри українознавства
Харківського гуманітарного університету
«Народна українська академія»
м. Харків, Україна*

Мовний образ хлопця в українських народних піснях є одним із центральних образів, який утілює як ідеали, так і реалії тогочасного суспільства. У піснях хлопець постає в різних іпостасях – він може бути залицяльником, воїном, працівником, захисником рідної землі, а також романтичним героєм або жертвуючи своїм життям на війні.

Однією з найчастіших характеристик хлопця є його фізична привабливість. У піснях часто згадуються такі риси, як краса, молодість,

стрункiсть. Наприклад, у пiснi “Сидить на нiм, сидить хлопець мальований” пiдкреслюється його зовнiшня краса, яка приваблює дiвчат.

Значення “чоловiк молодого вiку» реалiзується в народних текстах через рiзнi лексеми з прозорою семантикою, уживання яких залежить вiд жанру:

У козацьких пiснях: “козаченько” (Ой там молод козаченько нудить), “козак” (На козака пригодонька, козак зажурився).

У соцiально-побутових пiснях: “чумач” (Молодий чумаче, чога зажурився), “сирота” (Сирота правди не має на свiтi нiколи), “бурлак” (Нема горя так нiкому, як бурлацi молодому).

У пiснях про кохання, баладах, жартiвливих пiснях: “козак” (Гей, козаچه уродливий, молоденький та й жартливий), “козаченько” (Козаченько грає, бровами моргає), “хлопець” (Нашi хлопцi недбайлици), «парубок” (паробок) (Парубок молодий пiдмовляв дiвчину; Ой, лем єден паробок робить з мене смiхи), “легiнь” (Коли легiнь гарний, то вже зчарований), “молодець” (Що й удовець – не молодець), “шугай” (Шугаю малюськiй, возмий ня на ручки).

У весiльних пiснях: залежно вiд ролi, це може бути “син” (Питається син в матусi, которою брати), “князь” (князя розглядати: Чи не кривий, не горбатий), “король” (Королю, короленьку! Принесли ми ти даруненько), “молодий” (Ой не дайся, молодий, просити), “козак” (Приїхав козак до дiвчини в двiр), а також “брат” (Брат кошулейку несе), “дружба” (дружко) (Молодята идут на пiд, де дружба iм стелит постiль; В коморi дружко наказує молодiй роззути молодого); “боярин” (Молодий з боярином несе молодiй чоботи).

У рекрутських пiснях: “жовняр” (Ой п’є жовняр, п’є), “козак”, “козаченько” (Ще я козак молоденький, – вислужуся; Зажурився козаченько, що не оженився), “рекрут” (некрут) (Вона рекруту вишивку дала), “хлопець” (хлопець-молодець) (Заплакали молодiї хлопцi, сидючи в неволi; Ой розплакались хлопцi-молодцi), “солдат” (Солдат служить з бiдою), “новобранець” (Новобранцi понаряжуванi), “легiник” (Заплакали легiники, до вiдбору йдучи), “молодець” (Вiзьмем того молодця, Що нi неньки, нi вiтця).

У колядках i щедрiвках: “молодець” (Молодець Иванко собирав вийско), “пан” (Ой ти, пане наш, виведи ти нас), “пан хазяїн” (Там пан хазяїн ходить, ружо заряжа), “панич” (соколе ясний, паничу красний Петрусю!), “братенько” (Братенько вийшов – сидельце винiс).

У календарно-обрядових пiснях: “парубок” (Ой весна-красна, що нам винесла?... Старшим парубкам поле орати), “хлопець” (Огiрочки, пупiночки розвивайтеся, Нашi хлопцi тай молодцi женихайтеся), “жнець” (женцi гожi ... а дiвчата кучерявi, хлопцi чорнобривцi), “гребець” (Ой чiї ж се гребцi, дiвки й молодцi).

У похоронних голосіннях і обрядах: син, синок (Сину мій, господарю мій; Ой *синку* мій, синку, куди ти сі вибираєш такий молоденький), *кнезь* (Який же з тебе *кнезь* сумний!), *старанник* (*Стараннику* мій солодкий!), *господар* (Сину мій, *господарю* мій!), *помощник, кормилець* (Та ти ж був наш *помощник* – та ти ж був наш *кормилець*), *королейко* (мі ж ти *королейку*), *братієйко* (Мі ти *братієйку*), *братчик, братик* (Я, *братчику*, думала, шьо ти будеш жити, *парубок* (*Парубків* уберают так само, ек мушін).

Хлопець часто зображується як сильний, відважний, здатний на героїчні вчинки. Це особливо помітно в козацьких піснях, де він виступає як захисник своєї землі, готовий пожертвувати життям заради свободи й незалежності. Наприклад, у піснях згадуються такі епітети, як *сильний, дужий, могучий богатир*.

У багатьох піснях хлопець виступає як залицяльник, який залицяється до дівчини, шукає її прихильності або навіть намагається завойовувати її серце. У таких піснях використовуються ласкаві слова на кшталт *миленький, серденько, Івасенько*, що підкреслює його романтичність та близькість до дівчини.

У деяких піснях хлопець зображується як гречний і добропорядний, що вказує на його хороше виховання і моральні якості. Він шанує своїх батьків. Ці риси підкреслюють високі моральні стандарти, яких він дотримується.

У весільних і щедрівкових піснях часто згадується соціальний статус хлопця. Він може бути багатим, заможним, належати до знатного роду. Такі слова, як *пан, панич, король* підкреслюють його високе становище в суспільстві.

Образ хлопця також пов'язаний із темою смутку і втрат. У жовнірських піснях, зокрема, він часто зображується як сирота, який втратив батьків, або як молодий чоловік, змушений іти на війну і залишати своє кохання та рідний дім.

Іноколи хлопець може мати й негативні риси, як-от лінощі, брехливість або схильність до пияцтва. Ці риси часто підкреслюються у жартівливих та соціально-побутових піснях, де вони служать застереженням для дівчат при виборі чоловіка.

Таким чином, мовний образ хлопця в українських народних піснях є складним і багатогранним, він відображає ідеали українського народу, його моральні цінності, соціальні норми та повсякденне життя. Пісні не тільки зберігають цей образ для майбутніх поколінь, але й формують уявлення про те, яким має бути справжній чоловік у традиційному суспільстві.

Література:

1. Барабаш О. В. Мовний образ парубка в українській народній культурі. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2003. Вип. 30. С. 172–176.
2. Венжинович Н. Ф. Актуалізація концепту вода у фраземах російської та української мов: лінгвокультурологічний аспект. *«Вода» в славянській фразеології та пареміології* : колективна монографія . Т. 1. Budapest : TINTA KÖNYVKIADÓ, 2013. С. 196–201.
3. Вовк Х. К. Студії з української етнографії та антропології. К. : Мистецтво, 1995. 336 с.
4. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу. К. : Логос, 2004. 284 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-450-7-5>

ФІЛОСОФСЬКІ ПОСТУЛАТИ У РОМАНІ МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ «ВІЧНИК. СПОВІДЬ НА ПЕРЕВАЛІ ДУХУ»

Михида Л. М.

*кандидат філологічних наук, викладач
Кропивницького будівельного фахового коледжу
м. Кропивницький, Україна*

У ХХ ст. значних обертів популярності набувають соціально-філософські романи, у текстах яких письменники викладають свої філософські роздуми, переконання і бачення. На Заході читачі захоплюються творами Анатолія Франса («Боги жадають», «Сучасна історія», «Таїс», «Острів пінгвінів», «На білому камені») та Томаса Манна «Зачарована гора». Але для українського читача, на той час, вони були недосяжними.

В українській літературі того ж періоду, елементи філософського притаманні лірико-філософській романістиці: Олесь Гончар – «Собор», «Циклон», «Твоя зоря»; Михайло Стельмах – «Чотири броди», «Правда і кривда»; соціально-політичні, утопічні романи В. Винниченка: «Сонячна машина» (антиутопія), «Нова заповідь», «Вічний імператив». До цього жанрового різновиду звертаються і сучасні письменники. Найвідомішим серед них є В. Шевчук – «Дім на горі», «Три листки».

Сучасні українські дослідники притримуються думки, що національне письменство ХХІ ст. тісно пов'язане із філософською думкою,